

Seat No. : _____

MT-117

March-2019

M.A., Sem.-II

407 : Sanskrit

(रघुवंशम् सर्ग-12)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (अ) नीचेनाभांथी गमे ते भे श्लोकोनुं विवरणु सङ्घित भाषान्तर करे : 14

Translate with explanation any **two** of the following verses :

- (1) तं कर्णमूलमागत्य रामे श्रीर्न्यस्यामिति ।
कौकेयीशङ्कयेवाह पलितच्छजद्वना जरा ॥
- (2) ऐन्द्रिः किल नखस्तस्या विददार स्तनौ द्विजः ।
प्रियोपभोगचिह्नेषु पौरोभाग्यमिवाचरन् ॥
- (3) स पाप हृदयन्यस्तमणिस्पर्शनिमीलितः ।
अपयोधरसंसर्गा प्रियालिह्गननिर्वृतिम् ॥
- (4) कामं जीवति मे नाथ इति सा विजहौ शुचम् ।
प्राङ्मत्वा सत्यमस्यान्तं जीविताऽस्मीति लज्जिता ॥

(ब) नीचेनाभांथी कोर्षणु भे पूर्वापर सन्दर्भ सभञ्जवो : 4

Explain with reference to the context any **two** of the following :

- (1) अतिष्टन्मार्गमावृत्य रामस्येनदोरिव ग्रह-।
- (2) अतयारूढो हि नारीणामकालज्ञो मनोभवः ।
- (3) मारूतिः सागरं तीर्णः संसारमिव निर्ममः ।
- (4) धातोः स्थानं इवादेशं सुग्रीवं संन्यवेशयत् ।

Explain any **two** paragraph of commentary :

- (1) दाराग्रिहोतसंस्कारं कुरुते योहःऽग्रजे स्थिते । परिवेत्ता स विज्ञेयः परिवित्तिस्तु पूर्वजः । परिवेत्ता परिवित्तिश्च तावुभौ पंक्तिगर्हितौ । इत्थं देवा न गृह्णन्ते कव्यं नैव पितामहः इति । (स्मृतिचन्द्रिका). “परिवेत्ता भवेद्वाहेमा विद्वद्भिर्गदितः सदा” इति । संस्कारो राज्यपरिग्रहः संस्कारः (हेमकोश) । “परिवेत्तानुजोऽनुढे ज्येष्ठे दारपरिग्रहात् ।” (इत्यमरः)
- (2) रामया सीतयाऽवबोधिता रामस्तस्मिन् काक इषीकास्त्रं काशास्त्रम् । ‘इषीका काषमुच्यते’ इति हलायुधः । आस्थदस्यति स्म । ‘असु क्षपणे’ इति धार्तोल्लङ् । “अस्यतिवक्तिख्यातिभ्योऽङ् इत्यप्रत्ययः ।” अस्यत्स्थुक् इति थुगागमः । स काक एकनेत्रस्य व्ययेन दानेन तस्मादस्त्रादात्मानं मुमुंचेमुक्तवान् । मुचे कर्तरि लिट् । ‘धेनुं मुमोच’ इतिवत्प्रयोगः ।
- (3) वधेन रामकृतेन निर्घूतशापस्य देवभुवं गतस्य कबन्धस्य रक्षाविशेषस्योपदेशतो रामस्य समानव्यसने समानापदि कलत्रवियोगदुःखिते सख्यार्थिनीत्यर्थः । हरौ कपौ सुग्रीवे । शुकाहिकपिभेदेषु हरर्ना कपिले त्रिषु इत्यमरः । सख्यं मुमूर्च्छं ववृधे ।

अथवा / OR

भद्विनाथनी टीकानी विशेषता सभज्ञवो.

Explain characteristics of Mallinatha's commentary.

- (अ) नीचेना प्रश्नोना **अेक-भे** वाक्यभां जवाअ लभो : (गमे ते **चार**)

4

Answer the following question in **one** or **two** sentence : (any **four**)

- (1) भद्विनाथनी टीकानुं नाम शुं छे ?
- (2) काकुत्स्थौ शब्दनी व्युत्पत्ति लभो.
- (3) पञ्चवटी शब्दनी व्युत्पत्ति लभो.
- (4) रघुवंश परनी त्रश टीका अने टीकाकारना नाम लभो.
- (5) भद्विनाथे उपयोगभां लीधेला कोश ग्रन्थोना नाम लभो.
- (6) दाशरथि शब्दनी व्युत्पत्ति लभो.

3. (अ) रघुवंशना बारमा सर्गनुं विवेचनात्मक मूल्यांकन करो. 14

Critically appreciate the द्वादशसर्गः of Raghuvansham.

OR

महाकाव्यनां लक्षणो ज्ञावी रघुवंशना बारमा सर्गनुं महाकाव्य तरिके मूल्यांकन करो.

Give the characteristics of महाकाव्य and evaluate रघुवंशम् द्वादशसर्गः as a महाकाव्य.

- (ब) योग्य विकल्प पसंद करी जवाब लभो : (गमे ते त्रेशु) 3

Answer the following questions by choosing the correct option : (any **three**)

- (1) रघुवंश महाकाव्यमांकेटला सर्ग छे ?
(a) 22 (b) 18 (c) 19
- (2) पिताना वचनने सत्य करवा राम कथा वनमां गया ?
(a) अग्निवन (b) दण्डकारण्य (c) चित्रकूटवन
- (3) रामे कासडानुं अस्त्र कोना तरिके क्युं लतुं ?
(a) त्रिशुला (b) शूर्पणाभा (c) जयन्त
- (4) रामे कोनो अग्नि संस्कार क्यो ?
(a) वाली (b) गृध्रराज जटायु (c) रावण
- (5) हनुमान लंकामांथी राम माटे शुं लघने पाछा आव्या ?
(a) सीतानी मदिका (b) ब्रह्मास्त्र (c) यूडामणि

4. (अ) 'उपमा कालिदासस्य' । विधान चर्यो. 14

'उपमा कालिदासस्य' । Discuss the sentence.

अथवा/OR

रघुवंशना द्वादश सर्गमां आवेला अर्थांलंकारो सोदाहरण चर्यो.

Write note on अर्थालङ्कारः in 12th canto of Raghuvansham.

(બ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો : (ગમે તે ત્રણ)

3

Answer the following questions by choosing the correct option : (any **three**)

- (1) કાલિદાસ કયા અલંકારના પ્રયોગથી જાણીતા છે ?
(a) અર્થાન્તરન્યાસ (b) ઉપમા (c) ઉત્પ્રેક્ષા
- (2) કૈકેયીશઙ્કયેવાહ માં કયો અલંકાર રહેલો છે ?
(a) રૂપક (b) સમાસોક્તિ (c) ઉપમા
- (3) રામરાવણયો યુદ્ધં ચરિતાર્થામિવાભવત્ માં કયો અલંકાર રહેલો છે ?
(a) ઉત્પ્રેક્ષા (b) અર્થાન્તરન્યાસ (c) દષ્ટાન્ત
- (4) દષ્ટાન્ત અલંકારનું ઉદાહરણ લખો.
(a) મેઘસ્યેવ શરત્કાલો ન કિંચિત્યર્યશોષયત્ ।
(b) પલિતચ્છદ્મના જરા ।
(c) મારૂતિઃ સાગરં તીર્ણઃ સંસારમિવ નિર્મમઃ ।
- (5) મૂર્ધ્વ રથં હરિસહસ્રયુજં નિનાય માં કયો અલંકાર રહેલો છે ?
(a) ઉત્પ્રેક્ષા (b) શ્લેષ (c) દષ્ટાન્ત